

بررسی رابطه اضطراب ناشی از ویروس کرونا و انگیزش تحصیلی دانش- آموزان دختر مدارس نمونه دولتی دوره متوسطه اول سنندج^۱

سید محمد سیدکلان^۲، سارینا فریادی^۳، ندا زارعی^۴

چکیده

این پژوهش با هدف بررسی تاثیر اضطراب ناشی از ویروس کرونا بر انگیزش تحصیلی دانش آموزان دختر نمونه دولتی دوره متوسطه اول سنندج در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ اجراء شد. نمونه آماری پژوهش با استفاده از جدول مورگان متشکل از ۱۱۸ نفر بود. برای گردآوری داده‌ها از دو نوع پرسشنامه استاندارد اضطراب کرونا ویروس (CDAS) (۱۳۹۸) و پرسشنامه انگیزش تحصیلی (AMS) (۱۹۹۲) که پایایی آن‌ها به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۸۸ می‌باشد، استفاده شد. داده‌های گردآوری شده با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه به روش گام به گام تجزیه و تحلیل شد. نتایج نشان داد که وضعیت مولفه‌های انگیزش تحصیلی در این دو مدرسه، متوسط به بالا است. همبستگی حاصل از فرضیه‌های تحقیق نیز نشان داد بین ابعاد مولفه‌های اضطراب ناشی از با انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان رابطه‌ی منفی و معناداری وجود دارد. در نتیجه، با فراهم‌سازی مداخلات مشاوره‌ای و روانشناسی جهت کاهش اضطراب ناشی از COVID-19 در مدارس، می‌توان شاهد افزایش و بهبود روزافزون انگیزش تحصیلی در دانش‌آموزان گردید.

واژگان کلیدی: اضطراب COVID-19 (کرونا ویروس)، انگیزش تحصیلی، دانش‌آموزان.

پرتال جامع علوم انسانی

^۱ تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۷/۷ - تاریخ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۱/۳۰

^۲ دکتری مدیریت آموزشی، گروه آموزش ابتدایی، دانشگاه فرهنگیان، اردبیل، ایران.
M.siedkalan@gmail.com

^۳ دانشجوی کارشناسی آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس بنت الهدی صدر، اردبیل، ایران.

^۴ نویسنده رابط، دانشجوی کارشناسی آموزش زبان انگلیسی، دانشگاه فرهنگیان، پردیس بنت الهدی صدر، اردبیل، ایران.

مقدمه

همه‌گیری COVID-19 زندگی روزمره را تغییر داده و چالش‌های بهداشتی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و آموزشی را بر جامعه انسانی تحمیل کرده است. حصر خانگی و تعطیلی موقت مدارس بر سیستم‌های آموزشی در سراسر جهان تأثیر گذاشته است (ریمرز و شلایخرا^۱، ۲۰۲۰؛ گروه بانک جهانی^۲، ۲۰۲۰؛ زاکولتی^۳ و همکاران، ۲۰۲۰). از جمله اقداماتی که دولت‌های ملی در سراسر جهان برای مهار شیوع ویروس کرونا اتخاذ کردند، بیشتر حبس خانگی است که یکی از شدیدترین موارد اقدامات محدود کننده می‌باشد و منجر به تعلیق فعالیت‌های آموزش حضوری و تعطیلی موقت مدارس شده است (زاکولتی و همکاران، ۲۰۲۰) به نظر می‌رسد اقدامات اکثر کشورها نظیر حبس خانگی، باعث بی‌انگیزگی و حتی افت تحصیلی در بیشتر دانش آموزان شده است (برنیزر، رودفر و توست^۴، ۲۰۱۸ و زاکولتی و همکاران، ۲۰۲۰؛ پاسیون، دیاس-اولیور، کامچو، موریس و فرانکو^۵، ۲۰۲۰).

با وجود این، تغییر سیستم‌های آموزشی به کلاس‌های مجازی و یادگیری از راه دور فشار سنگینی را متوجه معلمان، دانش‌آموزان و والدین آن‌ها کرده است (کاجون-زاگالز^۶ و همکاران، ۲۰۲۰؛ هیرائوکا و تومودا^۷، ۲۰۲۰). طبق خلاصه سیاست‌های سازمان ملل در آگوست ۲۰۲۰، نزدیک به ۱.۶ میلیارد دانشجو در بیش از ۱۹۰ کشور از تمام قاره‌ها تحت تأثیر COVID-۱۹ قرار گرفته‌اند (سازمان ملل^۸، ۲۰۲۰). بنابراین، تغییر سریع در فرآیند آموزش و آینده‌ی مبهم و نامشخص آن ممکن است مانع بزرگی بر سر راه حفظ و بهبود انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان باشد و چالش‌های قابل توجهی را برای آن‌ها به دنبال داشته باشد.

در طول چهار دهه گذشته، محققان در پی افزایش انگیزه تحصیلی و درک چگونگی تأثیر انگیزه بر یادگیری و موفقیت دانش‌آموزان در مدرسه بوده‌اند. مطالعه انگیزه تحصیلی در روانشناسی تربیتی تاریخچه‌ای طولانی دارد (مورفی و الکساندر^۹، ۲۰۰۰، ویگفیلد و

^۱.Reimers & Schleicher

^۲. World bank group

^۳.Zacolletti

^۴Breneiser, Rodefer & Tost

^۵.Pasion, Dias-Oliveira, Camacho, Morais & Franco

^۶. Cachón-Zagalaz

^۷. Hiraoka & Tomoda

^۸. United Nations

^۹. Murphy & Alexander

کوئنکا^۱، (۲۰۲۰). همچنین، در روانشناسی شناختی، از سال ۲۰۰۰ محققان بر تعامل بین انگیزه و شناخت متمرکز شده اند، بنابراین تصدیق می‌کنند که حالات انگیزشی بر پردازش شناختی تأثیر می‌گذارند (مارکمن^۲ و همکاران، ۲۰۰۵). انگیزش تحصیلی^۳ مربوط به اعتقادات، اهداف و ارزش‌هایی است که تعیین می‌کند دانش آموز کدام رشته تحصیلی را انتخاب می‌کند و ادامه می‌دهد (ونتزل و ویگفیلد^۴، ۲۰۰۹). طبق گفته گاتفرید^۵ (۱۹۹۰)، انگیزش تحصیلی "لذت بردن از یادگیری در مدرسه همراه با کنجکاوی، درون زایی وظیفه و یادگیری وظایف چالش برانگیز، دشوار و بدیع است. انگیزه کاتالیزور رفتار انسان است. شونک و پینتریج^۶ (۲۰۰۲: ۵) انگیزه را به عنوان "فرایندی که به موجب آن هدف و فعالیت مورد نظر، تحریک و پایدار می‌شود" تعریف کردند. این تعریف مشخص می‌کند که میزان انگیزه توسط هر دو مورد عوامل زمینه ای و خصوصیات فردی تعیین می‌شود (آندرمن و داوسون^۷، ۲۰۱۱).

انگیزه یک مفهوم تک بعدی نیست در عوض یک ساختار پیچیده و چند بعدی است که اجزای مختلفی از جمله باورها، اهداف، ارزش‌ها، خواسته‌ها، نیازها و احساسات را در بر می‌گیرد (مورفی و الکساندر، ۲۰۰۰؛ ونتزل و ویگفیلد، ۲۰۰۹؛ آندرمن و داوسون، ۲۰۱۱). با توجه به ماهیت چند بعدی انگیزه، محققان نظریه‌های مختلفی را درباره انگیزه تحصیلی ارائه داده اند (به عنوان مثال؛ نظریه تعیین سرنوشت، نظریه شناختی اجتماعی، خود نظریه‌ها، نظریه ارزش انتظار).

با وجود این فراوانی در مورد نظریه‌های مرتبط با انگیزه، محققان در مورد تأثیرات مثبت انگیزه بر مهارت‌ها و نتایج آکادمیک و مرتبط با سلامتی، مانند خودتنظیمی، پایداری، تفکر انتقادی، پیشرفت تحصیلی، اتمام مدرسه، موفقیت شغلی، بهزیستی روانشناختی و سلامت جسمانی اتفاق نظر دارند. (به طور مثال، گوی^۸ و همکاران، ۲۰۰۸؛ آرچامبولت^۹ و همکاران، ۲۰۰۹؛ لای^{۱۰}، ۲۰۱۱؛ د نائگل^۱ و همکاران، ۲۰۱۲؛ سراسولی^۲ و همکاران، ۲۰۱۴؛ کرایگباوم^۳

۱. Wigfield & Koenka

۲. Markman

۳. Academic motivation

۴. Wentzel & Wigfield

۵. Gottfried

۶. Schunk & Pintrich

۷. Anderman & Dawson

۸. Guay

۹. Archambault

۱۰. Lai

و همکاران، ۲۰۱۵؛ لازوفسکی و هالمن^۴، ۲۰۱۶؛ ییلماز سویلو^۵ و همکاران، ۲۰۱۷؛ کاماچو^۶ و همکاران، ۲۰۲۰). چراکه، مجموعه بزرگی از فراتحلیل^۷ و مطالعات تجربی نیز نشان داده است که انگیزه پیش بینی کننده متوسط تا قوی پیشرفت تحصیلی است (به عنوان مثال، گوی و همکاران، ۲۰۱۰؛ سراسولی و همکاران، ۲۰۱۴؛ تیلور^۸ و همکاران، ۲۰۱۴؛ کرایگباوم و همکاران، ۲۰۱۸). علاوه بر این، حتی اگر مهارت‌های شناختی به طور مشترک در روند موفقیت و پیشرفت تحصیلی در نظر گرفته شوند، باز هم انگیزه تحصیلی یکی از مهم ترین عوامل در این راستاست (ویگفلد و ونتزل، ۲۰۰۷). با توجه به این یافته‌ها، محققان مداخلات انگیزشی را برای افزایش پیشرفت تحصیلی دانشجویان طراحی کردند. به طور کلی، این مداخلات در پیشرفت نتایج در حوزه‌های مختلف مانند معدل کل، خواندن، نوشتن، علوم و ریاضیات موثر بود (به عنوان مثال، ویگفیلد و ونتزل، ۲۰۰۷؛ لازوفسکی و هولمن، ۲۰۱۶؛ کاماچو و همکاران، ۲۰۲۰). در مجموع، تحقیقات قبلی، نقش محوری انگیزه در زمینه مدرسه و تأثیرات امیدوار کننده مداخلات انگیزشی را مورد تأکید قرار داده است.

با این حال، محصور شدن در خانه و تغییر به روش‌های یادگیری از راه دور که در طی موج اول COVID-19 به کار گرفته شد، ممکن است تحقق سه نیاز اساسی روانشناختی دانش آموزان را تهدید کند، در نتیجه تبدیل به مانع انگیزه ذاتی دانش‌آموزان شود (زاکولتی و دیگران، ۲۰۲۰). مطالعات اخیر نشان داد که در واقع انگیزه تحصیلی دانش‌آموزان در طی بیماری همه گیر COVID-19 کاهش یافته است، در حالی که دانش‌آموزان با سن کمتر کاهش بیشتری در انگیزه خود نشان می‌دهند (زاکولتی و همکاران، ۲۰۲۰؛ پاسیون^۹ و همکاران، ۲۰۲۰).

با این ملاحظات پژوهشی باید گفت که شیوع COVID-19 تعطیلی مدارس را در سراسر جهان تحمیل کرد. دانش‌آموزان بدون پیش بینی بازگشت به کلاس‌های حضوری مجبور شدند به آموزش آنلاین پناه ببرند. این وضعیت اضطرابی و نیاز ناگهانی به تغییر عادات و روال‌ها

^۱. De Naeghel

^۲. Cerasoli

^۳. Kriegbaum

^۴. Lazowski & Hulleman

^۵. Yilmaz Soylu

^۶. Camacho

^۷. Metaanalysis

^۸. Taylor

^۹. Pasion

(دوان و ژو^۱، ۲۰۲۰) بر درک دانش‌آموزان از ایمنی و آمادگی برای انطباق با روش‌های جدید یادگیری تأثیر می‌گذارد، در نتیجه منجر به افزایش سطح اضطراب و استرس می‌شود (اونگر و میران^۲، ۲۰۲۰). با این تفاسیر، مطابق تحلیل‌های روانشناختی نیز باید اذعان نمود که اضطراب ناشی از بیماری عواقب منفی بسیاری می‌تواند برای دانش‌آموزان ایجاد نماید. اضطراب را می‌توان به عنوان یک حالت ذهنی ترس و دلهره تعریف کرد، بنابراین باعث تحریک فیزیولوژیکی مانند ضربان قلب سریع، تهویه بیش از حد و تعریق می‌شود (ایسنک^۳، ۱۹۹۲). نگرانی به یکی از مولفه‌های شناختی اضطراب مانند افکار سرزده و درک آسیب‌پذیری اشاره دارد (پوتواین^۴، ۲۰۰۷). استرس در ابتدا به عنوان وضعیت سازگاری با فشارهای محیطی تصور می‌شد (سلی^۵، ۱۹۵۶)، که می‌تواند نتایج مثبت یا منفی داشته باشد (پوتواین، ۲۰۰۷). علیرغم معانی مختلف، محققان گاهی اوقات از این سازه‌ها به جای یکدیگر برای اشاره به یک حالت ناخوشایند از نظر عاطفی استفاده می‌کنند (پوتواین، ۲۰۰۷). همچنین تحقیقات حاکی از آن است که علاوه بر یادگیری از راه دور، انزوا و عدم ارتباط اجتماعی در طی همه‌گیری ممکن است منجر به افزایش احساس ترس، استرس، اضطراب و حتی افسردگی شود (هایرمت^۶ و همکاران، ۲۰۲۰). به طور کلی، اضطراب دانش‌آموزان با انگیزه تحصیلی آن‌ها ارتباط منفی داشته است (امیدوار و همکاران، ۲۰۱۳). همچنین، تغییر و تبدیل کلاس‌های حضوری به کلاس‌های آنلاین احتمالاً انگیزه دانش‌آموزان را به خطر می‌اندازد (برنیزر^۷ و همکاران، ۲۰۱۸). با وجود اهمیت این شواهد، تحقیقات محدودی در مورد ارتباط بین اضطراب دانش‌آموزان و انگیزه تحصیلی آن‌ها در طول COVID-19 وجود دارد.

با توجه به ملاحظات نظری و پژوهشی بالا، باید گفت انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان دارای اهمیت فراوانی برای نظام آموزشی مدرسه می‌باشد. لذا لازم است عوامل تأثیرگذار بر انگیزش تحصیلی شناسایی شوند و با کاهش و یا افزایش تأثیر آن‌ها میزان انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان را بهبود بخشید. اضطراب ناشی از شیوع ویروس کرونا موجب بروز اختلالات جدی

^۱. Duan & Zhu

^۲. Unger & Meiran

^۳. Eysenck

^۴. Putwain

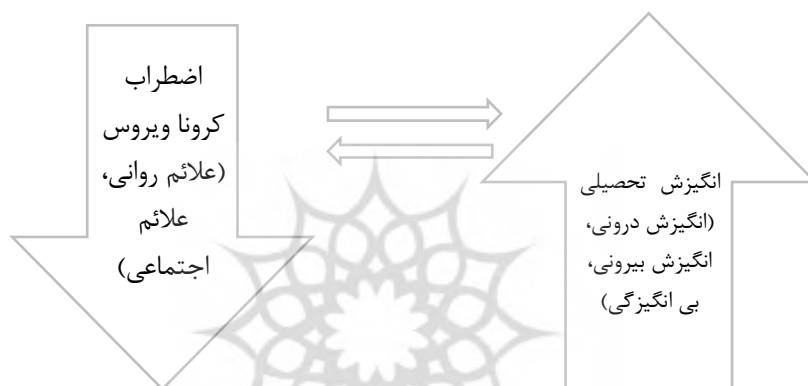
^۵. Selye

^۶. Hiremath

^۷. Breneis

به ویژه در سیستم آموزشی کشورها شده است و به عنوان یک عامل بازدارنده تاثیر مستقیمی بر انگیزش تحصیلی دارد. اگرچه تحقیقات زیادی در مورد تأثیر COVID-19 در زندگی روزمره دانش آموزان انجام شده است (ویگفیلد و کوئنکا، ۲۰۲۰ و بانک گروه جهانی، ۲۰۲۰)، اما خلاء تحقیقاتی قابل توجهی در رابطه با تاثیر ویروس کرونا بر انگیزش تحصیلی دانش آموزان وجود دارد که تحقیقات تجربی بیشتری را ملحوظ می دارد. پژوهش حاضر نیز برای پاسخگویی به این پرسش انجام شده است که نقش اضطراب ناشی از COVID-19 در میزان انگیزش تحصیلی دانش آموزان چگونه است؟

مدل مفهومی پژوهش در شکل ۱ مورد بررسی خواهد بود.

شکل ۱: مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

روش پژوهش: حاضر با توجه به هدف و ماهیت موضوع، کاربردی و از نوع توصیفی-همبستگی است.

جامعه آماری و شیوه نمونه گیری: جامعه آماری پژوهش متشکل از دانش آموزان دختر مدارس نمونه دولتی متوسطه اول (نواحی یک و دو) در شهرستان سنندج (سال تحصیلی ۱۳۹۹-۱۴۰۰) به تعداد ۱۸۰ نفر می باشد که با استفاده از جدول مورگان جرسی تعداد حجم نمونه ۱۱۸ نفر به شیوه تصادفی انتخاب شدند که میزان درصد شرکت کنندگان در پاسخ به پرسشنامه ها با در نظر گرفتن پرسشنامه های مخدوش تقریباً ۹۲ درصد (۱۰۸ نفر) بوده است.

شیوه جمع آوری داده ها: برای جمع آوری داده‌ها از مقیاس اضطراب ناشی از شیوع کرونا ویروس (CDAS)^۱ (علی پور، قدمی، علیپور، و عبدالله زاده، ۱۳۹۸) و مقیاس انگیزش تحصیلی (AMS) والرند^۲ (ویسانی، لواسانی و اژه ای، ۱۳۹۱) استفاده شده است. سازه اضطراب ناشی از کرونا ویروس به منظور سنجش اضطراب کرونا ویروس از دو مؤلفه‌ی علائم روانی و علائم اجتماعی تشکیل شده است. در این پرسشنامه هر ماده در مقیاس ۴ نمره ای لیکرت (هرگز=۰ تا همیشه=۳) ارزیابی می‌شود. پایایی این پرسشنامه در پژوهش علی پور و همکاران وی (۱۳۹۸) برابر ۰/۹۱۴ و روایی محتوایی و صوری و ملاکی این پرسشنامه مناسب ارزیابی شده است. مقیاس انگیزش تحصیلی دانش آموزان نیز دارای سه مؤلفه با مشخصه های؛ انگیزش درونی، انگیزش بیرونی و بی انگیزگی می‌باشد. نمره گذاری آن در یک مقیاس ۷ درجه ای لیکرت (۱=اصلاً مطابقت ندارد، تا ۵=کاملاً مطابقت دارد) انجام شده است. روایی این پرسشنامه برابر ۰/۸۸۴ است و همچنین میزان آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌های آن یعنی انگیزش درونی، بیرونی و بی انگیزگی به ترتیب ۰/۹۱، ۰/۹۱ و ۰/۸۷ به دست آمده است (ویسانی و همکاران، ۱۳۹۱). بررسی‌های به عمل آمده، توسط رابرت وارلند و همکارانش^۳ (۱۹۹۲) نشان می‌دهد که روایی و پایایی نمونه انگلیسی مقیاس انگیزش تحصیلی AMS بر روی دانش آموزان دبیرستانی و نیز دانشجویان کانادایی، مورد تایید قرار گرفته است. برای بررسی پایایی این پرسشنامه ها در این پژوهش از آلفای کرونباخ استفاده شد که به ترتیب پرسشنامه اضطراب ناشی از کرونا ویروس ۰/۹۱ (زیرمقیاس ها؛ علائم روانی با ۰/۸۹ و علائم اجتماعی با ۰/۸۶) و پرسشنامه انگیزش تحصیلی ۰/۸۸ (زیرمقیاس ها؛ انگیزش درونی با ۰/۹۱، انگیزش بیرونی با ۰/۹۱ و بی انگیزگی با ۰/۸۸) می باشد.

روش اجرا: برای اجرای پژوهش و دستیابی به میزان تاثیر اضطراب ناشی از COVID ۱۹ بر انگیزش تحصیلی دانش آموزان، در تیر ماه سال ۱۴۰۰ با مراجعه غیر حضوری به دانش آموزان مدارس نمونه دولتی واقع در شهرستان سنندج و کسب اجازه از مسئولین مدرسه و آگاهی دادن به دانش آموزان از هدف پژوهش، پرسشنامه‌ها به نماینده ی هر کلاس تحویل داده شد تا بین دانش آموزان دیگر توزیع و جمع آوری گردد. مدت جمع آوری پرسشنامه‌ها حدوداً یک ماه به طول انجامید. پس از جمع آوری پرسشنامه‌ها و حذف پرسشنامه‌های ناقص، ۱۰۸ مورد برای تحلیل انتخاب شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها که در دو سطح آمار توصیفی

1. Corona Disease Anxiety Scale

2. Academic Motivation Scale

3. Vallerend & et al.

و آمار استنباطی انجام شده است از مشخصه های آماری نظیر فراوانی، میانگین، انحراف معیار و در سطح آمار استنباطی از ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چند متغیره به روش Stepwise با استفاده از نرم افزار SPSS ۲۲ استفاده شده است.

یافته ها

در جدول زیر یافته‌های توصیفی نظیر میانگین، انحراف معیار متغیرهای مورد مطالعه در پژوهش آورده شده است.

جدول شماره ۱: میانگین و انحراف استاندارد مولفه‌های اضطراب ویروس کرونا و انگیزش تحصیلی دانش

آموزان

متغیرها	نمونه (n)	میانگین (M)	انحراف معیار (SD)
اضطراب ویروس کرونا	۱۰۸	۱/۷۲	۰/۷۴۲
علائم روانی	۱۰۸	۲/۰۶	۰/۸۴۰
علائم اجتماعی	۱۰۸	۱/۳۹	۰/۷۳۱
انگیزش تحصیلی	۱۰۸	۳/۷۹	۰/۵۴۶
انگیزش درونی	۱۰۸	۳/۹۱	۰/۷۶۵
انگیزش بیرونی	۱۰۸	۴/۲۶	۰/۷۱۰
بی انگیزگی	۱۰۸	۲/۰۱	۱/۱۹

براساس نتایج به دست آمده (جدول ۱)، از بین مولفه‌های اضطراب ویروس کرونا، علائم روانی (۲/۰۶) دارای بیشترین میانگین و علائم اجتماعی (۱/۳۹) دارای کمترین میانگین است. این گونه به نظر می‌رسد که علائم روانی نقش بیشتری در تعیین اضطراب ویروس کرونای دانش آموزان دارد. اطلاعات فوق نشان می‌دهد که از بین مولفه‌های انگیزش تحصیلی، انگیزش بیرونی دارای بیشترین میانگین (۴/۲۶) و بی انگیزگی دارای کمترین میانگین (۲/۰۱) است. پس می‌توان گفت انگیزش بیرونی نقش بسزایی در تعیین انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان دارد. به طور کلی میزان انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان بالاتر از متوسط می‌باشد. جدول ۲ میزان و نوع رابطه (رابطه مستقیم، رابطه معکوس) میان متغیرهای مورد مطالعه و همچنین مولفه‌های آنها را مورد بررسی قرار داده است.

جدول شماره ۲: همبستگی پیرسون بین متغیرهای پژوهش

بی انگیزگی	انگیزش بیرونی	انگیزش درونی	انگیزش تحصیلی	علائم اجتماعی	علائم روانی	اضطراب ویروس کرونا	
۰/۱۰۰	۰/۲۹۹**	۰/۲۵۰**	۰/۳۴۸**	۰/۹۳۶**	۰/۹۵۲**	۱	اضطراب ویروس کرونا
۰/۱۲۱	۰/۲۲۱*	۰/۲۰۹*	۰/۲۸۷**	۰/۷۸۴**	۱	۰/۹۵۱**	علائم روانی
۰/۰۶۴	۰/۳۵۳**	۰/۲۶۷**	۰/۳۷۷**	۱	۰/۷۸۴**	۰/۹۳۶**	علائم اجتماعی
۰/۱۸۸	۰/۷۸۶**	۰/۸۳۹**	۱	۰/۳۷۷**	۰/۲۸۷**	۰/۳۴۸**	انگیزش تحصیلی
۰/۰۶۲	۰/۴۶۲**	۱	۰/۸۳۹**	۰/۲۶۷**	۰/۲۰۹*	۰/۲۵۰**	انگیزش درونی
۰/۱۵۷	۱	۰/۴۶۲**	۰/۷۸۶**	۰/۳۵۳**	۰/۲۲۱*	۰/۲۹۹**	انگیزش بیرونی
۱	۰/۱۵۷	۰/۰۶۲	۰/۱۸۸	۰/۰۶۴	۰/۱۲۱	۰/۱۰۰	بی انگیزگی

*. همبستگی با سطح معنی داری ۰/۰۱

*. همبستگی با سطح معنی داری ۰/۰۵

با توجه به جدول ۲ رابطه میان اضطراب کرونا ویروس و انگیزش تحصیلی دانش آموزان معنی-دار و معکوس است (۰/۳۴۸-)، به بیان دیگر هر چه میزان اضطراب ناشی از ویروس کرونا کمتر باشد، به مراتب میزان انگیزش تحصیلی دانش آموزان بیشتر خواهد بود. به طور کلی می-توان گفت علائم روانی بیشترین نقش را در تعیین اضطراب ویروس کرونا دارند (۰/۹۵۲) و همچنین انگیزش درونی بیشترین نقش را در انگیزش تحصیلی دانش آموزان دارد (۰/۸۳۹).

جدول ۳ خلاصه مدل رگرسیونی چند متغیره است که ویژگی و آماره های مربوط به برآزش مدل رگرسیونی و همچنین اطلاعاتی مانند ضریب همبستگی پیرسون، ضریب تعیین، خطای استاندارد و غیره را نشان می دهد.

جدول شماره ۳: خلاصه مدل به دست آمده از رگرسیون چند متغیره

مدل	متغیرهای پیش بین	متغیر ملاک	R	R ²	F	β	T	P
۱	علائم اجتماعی	انگیزش تحصیلی	۰/۳۷۷	۰/۱۴۳	۱۷/۶	۰/۳۷۷	۰/۱۷۱	۰/۰۰۰

میزان همبستگی چند گانه متغیرها برابر $0/377$ است (با سطح معنی داری $0/01 < P$) و نشانگر وجود رابطه خطی معنی داری بین متغیر پیش بین و ملاک است. مقدار $R^2 = 0/143$ نشان می دهد که تقریباً ۱۴ درصد از واریانس انگیزش تحصیلی دانش آموزان توسط یکی از مولفه های اضطراب ویروس کرونا یعنی همان علائم اجتماعی قابل پیش بینی است.

بحث و نتیجه گیری

پژوهش حاضر، با هدف بررسی تاثیر اضطراب کرونا ویروس بر انگیزش تحصیلی دانش آموزان مدارس نمونه دولتی دوره اول متوسطه شهرستان سنندج انجام گرفت. یافته های مربوط به پژوهش حاضر نشان داد بین اضطراب ناشی از پاندمی کرونا و انگیزش تحصیلی دانش آموزان، رابطه ی معکوس وجود دارد؛ به بیان دیگر هر چه میزان اضطراب ناشی از ویروس کرونا کمتر باشد، به مراتب میزان انگیزش تحصیلی دانش آموزان بیشتر است و بالعکس. به طور کلی می توان گفت از بین متغیرهای مورد بررسی از جمله علائم اجتماعی، انگیزش بیرونی و درونی و بی انگیزگی، علائم روانی بیشترین نقش را در تعیین اضطراب ویروس کرونا دارد و همچنین انگیزش بیرونی بیشترین نقش را در انگیزش تحصیلی دانش آموزان دارد. نتیجه این تحقیق با نتایج تحقیق زاگولتی و همکاران (۲۰۲۰) و تن^۱ (۲۰۲۰) در مورد تاثیر اضطراب کرونا و آموزش آنلاین بر کاهش انگیزه تحصیلی دانش آموزان و هم چنین تحقیقات برنیزر و همکاران (۲۰۱۸) در مورد به خطر افتادن انگیزه دانش آموزان در آموزش آنلاین در مقایسه با آموزش حضوری، هم خوانی دارد. چراکه، تغییر سیستم های آموزشی به کلاس های مجازی و یادگیری از راه دور فشار سنگینی را متوجه معلمان، دانش آموزان و والدین آنها کرده است (کاجون - زاگالز و همکاران، ۲۰۲۰؛ هیرائوکا و تومودا، ۲۰۲۰) که در این بین، دانش آموزان بالاترین فشار و اضطراب را مطابق پژوهش های هایمرث و همکاران (۲۰۲۰) و امیدوار و همکاران (۲۰۱۳) از آموزش مجازی متحمل شده اند و اضطراب ناشی از کرونا ویروس باعث افت انگیزش تحصیلی آنان شده است که نتیجه این پژوهش نیز چنین گزارش شده است.

از این رو لازم است مدارس، تاثیر اضطراب ناشی از ویروس کرونا بر دانش آموزان را در نظر داشته باشند و با فراهم کردن تدابیری برای کاهش این اضطراب، میزان انگیزش دانش آموزان را افزایش دهند چرا که فقدان انگیزش تحصیلی، احتمال موفقیت دانش آموزان را به طور قابل توجهی کاهش می دهد. با توجه به طولانی شدن مدت آموزش آنلاین، مدارس باید علاوه بر امکانات آموزشی به روحیات دانش آموزان در این برهه توجه داشته باشند و با فراهم نمودن

¹.Tan

حداقل زیرساخت‌ها از قابلیت رشد و تعالی و ظرفیت آن‌ها در تمامی سطوح به نحو احسن بهره برداری کنند.

مطابق نتایج حاصل از پژوهش حاضر، می‌توان نتیجه گرفت که رابطه‌ی منفی و معنی داری بین انگیزش تحصیلی و اضطراب ناشی از کرونا ویروس وجود دارد و از آنجا که این پژوهش در بین دانش‌آموزان دوره‌ی اول متوسطه (مدارس نمونه دولتی) انجام شده است و تعمیم آن به سایر دانش‌آموزان و مقاطع تحصیلی دیگر (ابتدایی و دوره دوم متوسطه) دارای محدودیت است و همچنین به علت شیوع ویروس کرونا در کشور امکان حضور در مدارس و مشاهده عملکرد دانش‌آموزان به صورت حضوری وجود نداشته است. بنابراین، پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آینده شرایط تبیینی بهتری، با انجام مطالعات آزمایشی برای درک روابط مؤلفه‌های اضطراب ویروس کرونا و انگیزش تحصیلی دانش‌آموزان فراهم گردد تا شناخت بیشتری از تأثیر این متغیرها بر روند یادگیری و موفقیت دانش‌آموزان فراهم شود. همچنین پیشنهاد می‌گردد در کاهش اضطراب ناشی از کرونا ویروس؛ خانواده‌ها، معلمان، و تا حدودی دانش‌آموزان را برای عملکرد بهینه‌ی آن‌ها، برنامه‌های درمان شناختی- رفتاری برای کاهش اثر اختلالات روانی در مدارس بصورت مجازی اجرا گردد. همچنین، پیشنهادات دیگری شامل خطوط پشتیبانی برای دانش‌آموزان مضطرب، مشاوره تلفنی از طرف مشاوران مدرسه، ارتباط مجازی مشاوران، تشویق به مراقبه از طرف والدین، و در صورت لزوم استفاده از مداخلات مناسب توسط روانپزشکان برون مدرسه‌ای ضروری به نظر می‌رسد.

منابع و ماخذ

علی پور، احمد؛ قدمی، ابوالفضل؛ علیپور، زهرا و عبدالله زاده، حسن. (۱۳۹۸). اعتباریابی مقدماتی مقیاس اضطراب بیماری کرونا (CDAS) در نمونه ایرانی. *فصلنامه علمی- پژوهشی روانشناسی سلامت*. ۸ (۳۲): ۱۶۳-۱۷۵.

ویسانی، مختار؛ غلامعلی لواسانی، مسعود و اژه ای، جواد (۱۳۹۱). نقش اهداف پیشرفت، انگیزش تحصیلی و راهبردهای یادگیری بر اضطراب آمار: آزمون مدلی علی. *مجله روانشناسی*، ۱۶ (۶۲)، ۱۶۰-۱۴۲.

Anderman, E. M., and Dawson, H. (2011). "Learning and motivation," in *Handbook of Research on Learning and Instruction*, eds P. A. Alexander and R. Mayer (New York, NY: Routledge), 219-241.

- Archambault, I., Janosz, M., Morizot, J., and Pagani, L. (2009). Adolescent behavioral, affective, and cognitive engagement in school: relationship to dropout. *J. Sch. Health* 79, 408–415. doi: 10.1111/j.1746-1561.2009.00428.x
- Breneiser, J. E., Rodefer, J. S., and Tost, J. R. (2018). Using tutorial videos to enhance the learning of statistics in an online undergraduate psychology course. *North Am. J. Psychol.* 20, 715–730.
- Cachón-Zagalaz, Sánchez-Zafra, Sanabrias-Moreno, González-Valero, Lara-Sánchez and Zagalaz-Sánchez.(2020). Systematic Review of the Literature About the Effects of the COVID-19 Pandemic on the Lives of School Children.
- Camacho, A., Alves, R. A., and Boscolo, P. (2020). Writing motivation in school: a systematic review of empirical research in the early twenty-first century. *Educ. Psychol. Rev.* doi: 10.1007/s10648-020-09530-4
- Cerasoli, C. P., Nicklin, J. M., and Ford, M. T. (2014). Intrinsic motivation and extrinsic incentives jointly predict performance: a 40-year meta-analysis. *Psychol. Bull.* 140, 980–1008. doi: 10.1037/a0035661
- De Naeghel, J., Van Keer, H., Vansteenkiste, M., and Rosseel, Y. (2012). The relation between elementary students' recreational and academic reading motivation, reading frequency, engagement, and comprehension: a self-determination theory perspective. *J. Educ. Psychol.* 104, 1006–1021. doi: 10.1037/a0027800
- Duan, L., and Zhu, G. (2020). Psychological interventions for people affected by the COVID-19 epidemic. *Lancet Psychiatry* 7, 300–302. doi: 10.1016/S2215-0366(20)30073-0
- Eysenck, M. W. (1992). *Anxiety: The Cognitive Perspective*. Hove: Psychology Press.
- Gottfried, A. E. (1990). Academic intrinsic motivation in young elementary school children. *J. Educ. Psychol.* 82, 525–538. doi: 10.1037/0022-0663.82.3.525
- Guay, F., Ratelle, C. F., and Chanal, J. (2008). Optimal learning in optimal contexts: the role of self-determination in education. *Can. Psychol.* 49, 233–240. doi: 10.1037/a0012758
- Guay, F., Ratelle, C. F., Roy, A., and Litalien, D. (2010). Academic self-concept, autonomous academic motivation, and academic achievement: mediating and additive effects. *Learn. Individ. Differ.* 20, 644–653. doi: 10.1016/j.lindif.2010.08.001
- Hiraoka, D., and Tomoda, A. (2020). Relationship between parenting stress and school closures due to the COVID-19 pandemic. *Psychiatry Clin. Neurosci.* 74, 497–498. doi: 10.1111/pcn.13088

- Hiremath, P., Kowshik, C. S., Manjunath, M., and Shettar, M. (2020). COVID 19: impact of lock-down on mental health and tips to overcome. *Asian J. Psychiatry* 51:102088. doi: 10.1016/j.ajp.2020.102088
- Kriegbaum, K., Jansen, M., and Spinath, B. (2015). Motivation: a predictor of PISA's mathematical competence beyond intelligence and prior test achievement. *Learn. Individ. Dif.* 43, 140–148. doi: 10.1016/j.lindif.2015.08.026
- Kriegbaum, K., Becker, N., and Spinath, B. (2018). The relative importance of intelligence and motivation as predictors of school achievement: a meta-analysis. *Educational Res. Rev.* 25, 120–148. doi: 10.1016/j.edurev.2018.10.001
- Lai, E. R. (2011). Motivation: A Literature Review Research Report. Pearson Research Report. Available online at: http://images.pearsonassessments.com/images/tmrs/Motivation_Review_final.pdf (accessed July 24, 2020).
- Lazowski, R. A., and Hulleman, C. S. (2016). Motivation interventions in education: a meta-analytic review. *Rev. Educ. Res.* 86, 602–640. doi: 10.3102/0034654315617832
- Markman, A. B., Maddox, W. T., and Baldwin, G. C. (2005). The implications of advances in research on motivation for cognitive models. *J. Exp. Theoret. Artif. Intell.* 17, 371–384. doi: 10.1080/09528130500283915
- Murphy, P. K., and Alexander, P. A. (2000). A motivated exploration of motivation terminology. *Contemp. Educ. Psychol.* 25, 3–53. doi: 10.1006/ceps.1999.1019
- Omidvar, H., Omidvar, K., and Omidvar, A. (2013). The determination of effectiveness of teaching time management strategies on the mental health and academic motivation of school students. *J. Sch. Psychol.* 2, 6–12.
- Pasion, R., Dias-Oliveira, E., Camacho, A., Morais, C., and Franco, R. C. (2020). Impact of COVID-19 on undergraduate business students: a longitudinal study on academic motivation, engagement, and attachment to university. *Account. Res. J.* [Epub ahead of print].
- Putwain, D. (2007). Researching academic stress and anxiety in students: some methodological considerations. *Br. Educ. Res. J.* 33, 207–219. doi: 10.1080/01411920701208258
- Reimers, F. M., and Schleicher, A. (2020). A Framework to Guide an Education Response to the COVID-19 Pandemic of 2020. Available online at: https://globaled.gse.harvard.edu/files/geii/files/framework_guide_v2.pdf (accessed July 24, 2020).
- Selye, H. (1956). *The Stress of Life*. New York, NY: Mc Gran-Hill Book Company Inc.

- Schunk, D. H., and Pintrich, P. R. (2002). *Motivation in Education: Theory, Research, and Applications*, 2nd Edn. Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Taylor, G., Jungert, T., Mageau, G. A., Schattke, K., Dedic, H., Rosenfield, S., et al. (2014). A self-determination theory approach to predicting school achievement over time: the unique role of intrinsic motivation. *Contemp. Educ. Psychol.* 39, 342–358. doi: 10.1016/j.cedpsych.2014.08.002
- Tan, C., (2020). The impact of COVID-19 on student motivation, community of inquiry and learning performance. *Asian Education and Development Studies*. doi/10.1108/AEDS-05-2020-0084
- Unger, S., and Meiran, W. (2020). Student attitudes towards online education during the COVID-19 viral outbreak of 2020: distance learning in a time of social distance. *Int. J. Technol. Educ. Sci.* 4, 256–266. doi: 10.46328/ijtes.v4i4.107
- United Nations (2020). *Education During COVID-19 and Beyond*. United Nations Sustainable Development Group. Available online at: https://www.un.org/development/desa/dspd/wpcontent/uploads/sites/22/2020/08/sg_policy_brief_covid-19_and_education_august_2020.pdf (accessed August 22, 2020).
- Vallerend, R.j., Pelletier, L.G., Blais, M.R., Briere, N.M., Senecal, C., & Vallieres, E.F.(1992). The Academic Motivation Scale: A measure of intrinsic, extrinsic, and amotivation in education. *Journal of Educational and Psychological Measurement*, 52,1003-1017.
- Wentzel, K. R., and Wigfield, A. (2009). "Introduction," in *Handbook of Motivation at School*, eds K. R. Wenzel and A.Wigfield (New York, NY: Routledge), 1–8.
- Wigfield, A., and Wentzel, K. R. (2007). Introduction to motivation at school: interventions that work. *Educ. Psychol.* 42, 191–196. doi: 10.1080/00461520701621038
- Wigfield, A., and Koenka, A. C. (2020). Where do we go from here in academic motivation theory and research? Some reflections and recommendations for future work. *Contemp. Educ. Psychol.* 2020:101872. doi: 10.1016/j.cedpsych.2020.101872
- World Bank Group (2020). *The COVID-19 Pandemic: Shocks to Education and Policy Responses* Available online at: <https://openknowledge.worldbank.org/bitstream/handle/10986/33696/148198.pdf?sequence=4&isAllowed=y>(accessed July 24, 2020).
- Yilmaz Soylu, M., Zeleny, M. G., Zhao, R., Bruning, R. H., Dempsey, M. S., and Kauffman, D. F. (2017). Secondary students' writing achievement goals: assessing the mediating effects of mastery and performance goals on

writing self-efficacy, affect, and writing achievement. *Front. Psychol.* 8:1406. doi: 10.3389/fpsyg.2017.01406

Zaccoletti S, Camacho A, Correia N, Aguiar C, Mason L, Alves RA and Daniel JR (2020) Parents' Perceptions of Student Academic Motivation During the COVID-19 Lockdown: A Cross-Country Comparison.

